
ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΠΟ:

2) Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Το αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας της Παγκοσμιοποίησης και οι θεμελιώδεις έννοιες του
2. Το θεσμικό πλαίσιο της διεθνούς οικονομίας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο
3. Η προσέγγιση του Ρεαλισμού
4. **Η προσέγγιση του Φιλελευθερισμού**
5. Η προσέγγιση του Ιστορικού Δομισμού
6. Πολυεθνικές εταιρίες και Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
7. Οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις
8. Οι διεθνείς νομισματικές σχέσεις
9. Η διεθνής οικονομική ανάπτυξη και ανισότητες
10. Το εξωτερικό χρέος και οι κρίσεις
11. Η περιφερειοποίηση και το διεθνές εμπορικό καθεστώς
12. Οι σύγχρονες τάσεις στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία

Οι 3 βασικές Προσεγγίσεις

Τα 4 βασικά υποπεδία της ΔΠΟ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Theodore Cohn, 2008, Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Gutenberg, σελ. 133-168.
2. R. Gilpin, 2001, *Global Political Economy: Understanding the International Economic Order*, Princeton University Press, σελ. 46-102 (Κεφ. 3-4).
3. R. Keohane and J. Nye (Jr.), 2012, *Power and Interdependence*, 4th edition, 2012, Longman-Pearson, σελ. 3-18 (Κεφ. 1).
4. B. Dunn, 2009, *Global Political Economy. A Marxist Critique*, Pluto Press, σελ. 9-30 (Κεφ. 1).

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Ποιες είναι οι ρίζες του φιλελευθερισμού;
2. Ποιες είναι οι αποδοχές και τα είδη του σύγχρονου φιλελευθερισμού στη ΔΠΟ;
3. Ποια είναι η αντίληψη των Φιλελεύθερων για την «αλληλεξάρτηση», τα Κανονιστικά Πλαίσια και την Παγκόσμια Διακυβέρνηση;
4. Ποια είναι η αντίληψη του Φιλελευθερισμού για την αλληλεπίδραση εγχώριου-διεθνούς και τη σχέση Βορρά-Νότου;

1. Ποιες είναι οι ρίζες του φιλελευθερισμού;

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

John Locke (1632-1704)

- Ο κύριος ρόλος του κράτους είναι η διασφάλιση της ελευθερίας, της περιουσίας και της ιδιοκτησίας των ανθρώπων.
- Το ενδιαφέρον του για την κατάλληλη μορφή διακυβέρνησης μετρίαζε αναγκαστικά τις αντιλήψεις του για την ελευθερία της αγοράς και του ατόμου.

Adam Smith (1723-1790)

- Ηγήθηκε της αντιπαράθεσης με τον мерκαντισμό και πρόβαλε τα οφέλη της οικονομίας *laissez-faire*.
- Το ελεύθερο εμπόριο χτίζει δεσμούς ενότητας και φιλίας.
- Το εμπόριο βασίζεται στον καταμερισμό της εργασίας και στην αλληλεξάρτηση.
- Κάθε κράτος μπορεί να ευνοηθεί βασιζόμενο στο απόλυτο πλεονέκτημα.

David Ricardo (1772-1823)

- Δύο κράτη επωφελούνται από το εμπόριο.
- Το εμπόριο βασίζεται στην αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Η ΣΧΕΣΗ ΑΤΟΜΟΥ-ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

“The community is a fictitious body, composed of the individual persons who are considered as constituting as it were its members. The interests of the community then is, what? – the sum of the interests of the several members who compose it. It is in vain to talk of the interest of the community, without understanding what is in the interest of the individual”

Bentham, 1948 [1780], *The Principles of Morals and Legislation*, New York: Hafner Press.

And, you know, there is no such thing as society. There are individual men and women and there are families. And no governments can do anything except through people, and people must look to themselves first. It is our duty to look after ourselves and then, also, to look after our neighbours.

Margaret Thatcher

A. SMITH: ΤΟ ΑΟΡΑΤΟ ΧΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

«Διευθύνοντας τη βιομηχανία με τρόπον ώστε το προϊόν της να έχει την μέγιστη αξία [ο κεφαλαιοκράτης] στοχεύει αποκλειστικά στο προσωπικό κέρδος και σ' αυτήν, όπως σε πολλές άλλες περιπτώσεις, καθοδηγείται από ένα αόρατο χέρι για την προώθηση ενός σκοπού που δεν ήταν στις προθέσεις του. Ούτε το γεγονός ότι ένας τέτοιος σκοπός δεν ήταν πάντα στις προθέσεις του είναι ζημιογόνο για την κοινωνία. Επιδιώκοντας το προσωπικό συμφέρον, αυτός συχνά προωθεί το συμφέρον της κοινωνίας με τρόπο πιο αποτελεσματικό από ό,τι προτίθετο στην πραγματικότητα να προωθήσει»

«ΚΡΥΜΜΕΝΕΣ» ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΙΔΕΩΝ (1)

1. Οι απόψεις των Locke, Smith, Ricardo διατυπώθηκαν σε μία εποχή που ο καπιταλισμός έκανε τα πρώτα του βήματα πολεμώντας τη φεουδαρχία σε οικονομικό, πολιτικό, ιδεολογικό επίπεδο ενώ βασίζονταν στη δράση μικρών-ατομικών επιχειρηματιών. Σε αυτή τη βάση έκαναν λόγο για «φυσικά» (ατομικά) ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να προστατεύονται από συλλογικότητες όπως το κράτος, η Εκκλησία, οι συντεχνίες.
2. Ο ατομικισμός με τον οποίο συνδέεται ο φιλελευθερισμός αποτελεί ταυτόχρονα το μεγάλο επίτευγμα και το μεγάλο περιορισμό του. Αποτυπώνει πράγματι μία σημαντική πλευρά του καπιταλιστικού ανταγωνισμού και της πάλης του απέναντι στη φεουδαρχία αλλά δεν ερμηνεύει πώς δημιουργείται –πόσο μάλλον πώς αλλάζει- η εκάστοτε «ατομικότητα». Καταλήγει να προβάλλει την –ιστορικά προσδιορισμένη και περιορισμένη- καπιταλιστική ατομικότητα ως μόνιμη ουσία της «φύσης» του ανθρώπου.
3. Ο Smith δεν θεωρούσε ότι το ελεύθερο εμπόριο αποτελεί μονόδρομο σε όλες τις περιπτώσεις. Θεωρούσε ότι ένα κράτος πρέπει να ανταποδίδει άδικους εμπορικούς περιορισμούς, δεν απέκλειε την κρατική προστασία της βιομηχανίας στα πρώτα της βήματα ενώ θεωρούσε ότι τομείς όπως η εθνική άμυνα, τα δημόσια έργα, οι θεσμοί, η εκπαίδευση, η υγεία κλπ πρέπει να αποτελούν ευθύνη του κράτους.

«ΚΡΥΜΜΕΝΕΣ» ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΙΔΕΩΝ (2)

4. Οι φιλελεύθερες οικονομικές απόψεις βασίζονταν θεωρητικά στην κλασική Πολιτική Οικονομία ενώ οι νεοφιλελεύθερες απόψεις βασίζονται θεωρητικά στα νεοκλασικά Οικονομικά.
5. Ο Smith και πολύ πιο καθαρά ο Ricardo είχαν επίγνωση της ύπαρξης της κοινωνικής και ταξικής διαφοροποίησης και σύγκρουσης ενώ είχαν ιδιαίτερη ευαισθησία σε ζητήματα ανισοτήτων και φτώχειας.
6. Ο φιλελευθερισμός έγινε κυρίαρχη κρατική ιδεολογία στη Βρετανία τη δεκαετία του 1870 παράλληλα με την επικράτηση της Οριακής Επανάστασης. Αυτή η κυριαρχία οφείλεται **α)** στην ανάγκη αντιπαράθεσης με τις αναπτυσσόμενες μαρξιστικές απόψεις περί ταξικής εκμετάλλευσης και την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος και **β)** σε εξελίξεις της ίδιας της καπιταλιστικής οικονομίας (όπως η σχετική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της εργατικής τάξης και η δυνατότητα καταναλωτικών «επιλογών»).
7. Οι παραπάνω πλευρές αναδεικνύουν την α-συνέχεια ανάμεσα στο φιλελευθερισμό και στο νεοφιλελευθερισμό.

-
2. Ποιες είναι οι αποδοχές και τα είδη του σύγχρονου φιλελευθερισμού στη ΔΠΟ;

ΠΟΙΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ; ΟΙ 3 ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

1. Ορθόδοξος Φιλελευθερισμός

- Προβάλλει την «αρνητική ελευθερία» της αγοράς.
- Αποδέχεται μόνο την ελάχιστη παρέμβαση του κράτους.

2. Παρεμβατικός Φιλελευθερισμός

- Όχι αποκλειστική επικέντρωση στην «αρνητική ελευθερία» της αγοράς.
- Η αγορά δεν παράγει πάντα καθολικά οφέλη.
- Χρειάζεται κάποια ανάμιξη των κυβερνήσεων για την επίτευξη ισότητας και δικαιοσύνης.

3. Θεσμικός Φιλελευθερισμός

- Η αγορά χρειάζεται εξωτερική ανάμιξη ως συμπλήρωση.
- Υποστηρίζουν την ύπαρξη ισχυρών θεσμών, όπως η ΠΤ, το ΔΝΤ, ο ΠΟΕ για την επίτευξη της συνεργασίας μεταξύ κρατών. Οι θεσμοί μειώνουν τα «κόστη συναλλαγής», παρέχουν πληροφόρηση, καθιστούν τις δεσμεύσεις πιο αξιόπιστες, αυξάνουν το κόστος τη μη συμμόρφωσης με τους κανόνες κλπ.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

1. Προτεραιότητα στον μεμονωμένο δρώντα, τον «καταναλωτή» ή τον «επιχειρηματία», ουσιαστικά προτεραιότητα στις πολυεθνικές επιχειρήσεις έναντι του κράτους και των άλλων οργανισμών.
2. Η φιλελεύθερη πολιτική που προωθούν οι θεμελιακοί διεθνείς οικονομικοί θεσμοί είναι ευνοϊκή για όλα τα κράτη (και τους πολίτες) και «πολιτικά ουδέτερη». Για τη φτώχεια των χωρών του τρίτου κόσμου ευθύνονται οι ίδιες οι χώρες που δεν εφαρμόζουν φιλελεύθερες πολιτικές.
3. Όταν πραγματοποιούνται ελεύθερα, οι διεθνείς οικονομικές αλληλεπιδράσεις μπορούν να είναι αμοιβαία επωφελείς, δηλαδή παίγνιο θετικού αθροίσματος.
4. Τα ζητήματα κατανομής των οφελών και του πλούτου είναι ήσσονος σημασίας.
5. Ο καπιταλιστικός τρόπος οργάνωσης της οικονομίας είναι ο καλύτερος δυνατός (κοινό στοιχείο με Ρεαλιστές).
6. Βλέπουν την πολιτική και την οικονομία ως αυτόνομα πεδία δραστηριότητας. Θεωρούν ότι η κρατική πολιτική πρέπει να περιορίζεται στη διασφάλιση ενός «ανοιχτού» περιβάλλοντος.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ (Π.)

Αιτίες:

- Οφείλεται στην τεχνολογική αλλαγή (που συρρικνώνει το χρόνο και το χώρο), τις δυνάμεις της αγοράς και τους διεθνείς θεσμούς.
- Λόγω τεχνολογικής προόδου, οι κυβερνήσεις είτε δεν μπορούν καν να σταματήσουν την Π. είτε αντιμετωπίζουν ένα ψηλό κόστος για το «κλείσιμο» των οικονομιών τους.
- Παρά την έλλειψη ομοφωνίας, θεωρούν ότι οι διεθνείς θεσμοί έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της Π. μέσω των φιλελεύθερων πολιτικών που προωθούν.

Συνέπειες:

- Η Π. οδηγεί στο αδυνάτισμα ή το μαρασμό του ρόλου του κράτους.
- Το κράτος αναγκάστηκε να ανταγωνιστεί άλλους σημαντικούς δρώντες όπως οι πολυεθνικές εταιρείες, οι διεθνείς οργανισμοί και οι ΜΚΟ.
- Σε γενικές γραμμές, η Π. έχει θετικές συνέπειες.

JOHN M. KEYNES: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

1. Η Μεγάλη Ύφεση που οδήγησε και στον Β' ΠΠ έδειξε ότι οι Φ. υπερτιμούσαν το βαθμό σύγκλισης μεταξύ ίδιου και δημόσιου συμφέροντος. Αποδείχτηκε πολύ μεγάλη ανωμαλία για τους οπαδούς των αυτορυθμιζόμενων αγορών.
2. Ο Keynes αμφισβήτησε τόσο το νόμο του Say (και την αντίστοιχη προτεραιότητα της προσφοράς έναντι της ζήτησης), όσο και τον ορθολογισμό των οικονομικών δρώντων («ζωώδη ένστικτα»). Στη βάση της προτεραιότητας της ενεργού ζήτησης, υποστήριξε ότι η αγορά μπορεί να δημιουργήσει μία ισορροπία στην οποία δεν διασφαλίζεται πλήρης απασχόληση παραγωγικών συντελεστών, καθιστώντας επιτακτική την κρατική παρέμβαση.
3. Ο Keynes υποστήριζε την κρατική παρέμβαση όχι ως μέσο βελτίωσης της θέσης των εργαζομένων ή καταπολέμησης του καπιταλισμού αλλά ως μέσο διάσωσης και αναζωογόνησης του.
4. Έδινε μεγαλύτερη έμφαση στην πλήρη απασχόληση παρά στην εξειδίκευση και στο διεθνές εμπόριο.
5. Ως βασικός εκπρόσωπος της Βρετανίας στη Διάσκεψη του Bretton Woods, υποστήριξε τη δυνατότητα διεθνούς διαχείρισης της καπιταλιστικής οικονομίας.
6. Στη βάση των απόψεων του Keynes και του Polanyi, οι πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες βασίστηκαν τόσο στην εσωτερική όσο και στη διεθνή οικονομική πολιτική σε έναν «εμπεδωμένο φιλελεύθερο συμβιβασμό» ανάμεσα στην αγορά και την κρατική παρέμβαση αλλά και σε έναν ταξικό συμβιβασμό ανάμεσα στους καπιταλιστές και τους εργάτες.

Ο ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

- Ο οικονομικός φιλελευθερισμός επανέκτησε - ως νέα μορφή ορθόδοξου φιλελευθερισμού- ισχύ έναντι του παρεμβατικού φιλελευθερισμού από τη δεκαετία του 1970.
- Σε πολιτικό επίπεδο οι απόψεις αυτές εκφράστηκαν σε πολιτικές πολύπλευρης κρατικής στήριξης της κερδοφορίας των μεγάλων επιχειρήσεων, απελευθέρωσης της κίνησης των κεφαλαίων τους και ανατροπής μιας σειράς εργασιακών-συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Οι πρώτοι και πιο καθαροί εκφραστές της ήταν η Βρετανίδα πρωθυπουργός (1979-1990) Μάργκαρετ Θάτσερ και ο Αμερικανός πρόεδρος (1981-1989) Ντόναλντ Ρήγκαν.
- Οι νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις και πολιτικές κυριαρχούν από τη δεκαετία του 1980 έως σήμερα ως μορφή κρατικής οικονομικής πολιτικής σε όλες τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες (ανεξαρτήτως ιδεολογικής αναφοράς των κυβερνητικών κομμάτων). Θεωρητικά βασίζονται στη νεοκλασική οικονομική θεωρία απορρίπτοντας σημαντικά στοιχεία της οικονομικής ανάλυσης των θεμελιωτών του φιλελευθερισμού (εργασιακή θεωρία της αξίας, ύπαρξη τάξεων με αντιτιθέμενα συμφέροντα, την ανάγκη κρατικής παρέμβασης σε συγκεκριμένους τομείς κλπ).
- Η νεοφιλελεύθερη σκέψη έχει στοιχεία συνέχειας αλλά και –μάλλον περισσότερο- ασυνέχειας με τον κλασικό Φιλελευθερισμό.

-
3. Ποια είναι η αντίληψη των Φιλελεύθερων για την «αλληλεξάρτηση», τα Κανονιστικά Πλαίσια και την Παγκόσμια Διακυβέρνηση;

Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

1. Αλληλεξάρτηση = Αμοιβαία εξάρτηση (αν και όχι αναγκαστικά συμμετρική).
2. Τα κράτη δεν αποτελούν ενοποιητικούς ορθολογικούς παράγοντες και δεν είναι οι μόνοι σημαντικοί δρώντες στις διεθνείς σχέσεις.
3. Αιτίες: τεχνολογικές εξελίξεις στις μεταφορές, τις επικοινωνίες και την τεχνολογία.
4. Συνέπειες: άρση έντονης διάκρισης ανάμεσα σε εσωτερική και εξωτερική πολιτική, περιορισμός περιθωρίων επιδίωξης συγκεκριμένων στόχων από τα κράτη.
5. Σωστή αντίδραση: Διακρατικός συντονισμός πολιτικών σε συγκεκριμένα πεδία (φορολογία, ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας επιχειρήσεων κλπ).
6. Η θεωρία της (οικονομικής) αλληλεξάρτησης αποτελεί συμπλήρωση (και όχι αναίρεση) του Ρεαλισμού (ο οποίος παραμένει το καλύτερο υπόδειγμα σε ζητήματα ασφαλείας).

Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΟΥ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ

		Δρον Α ^(*)	
		Αποστατεί	Συνεργάζεται
Δρον Β	Συνεργάζεται	I +40	II +10
	Αποστατεί	-40 III	+10 -40 IV
		-10	+40

^(*) Η απόδοση του Α αναφέρεται με τα έντονα (bold) στοιχεία

Σχήμα 4.1 Δίλημμα του Φυλακισμένου

Πηγή: T. Cohn, 2009, Διεθνής Πολιτική Οικονομία, Αθήνα: Gutenberg, σελ. 146

Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Τα κράτη μπορούν να συνεργάζονται σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα.
2. Η θεωρία παιγνίων μπορεί να αξιοποιηθεί για τη μελέτη των αλληλεπιδράσεων μεταξύ δρώντων με δύο πιθανές στρατηγικές, η μία συνεργασίας και η άλλη ανταγωνιστική.
3. Το παίγνιο που χρησιμοποιείται συχνότερα είναι το δίλημμα του φυλακισμένου. Το ερώτημα είναι πώς μπορούν τα κράτη στις διεθνείς σχέσεις να μετακινηθούν από ένα υποβέλτιστο σε ένα βέλτιστο αποτέλεσμα.
4. Η συνεργασία είναι εφικτή μέσω των κατάλληλων θεσμών, οι οποίοι φέρνουν τα κράτη κοντά σε τακτική βάση και θέτουν υπό έλεγχο τη «εξαπάτηση» (free rider problem). Τότε, αν ένα κράτος «εξαπατήσει», τα άλλα κράτη έχουν πολλές ευκαιρίες να ανταποδώσουν.
5. Οι διεθνείς θεσμοί είναι απαραίτητοι για τη συνειδητοποίηση των αμοιβαίων οφελών.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Αρχικό ερώτημα: Γιατί οι διεθνείς αλληλεπιδράσεις εξασφαλίζουν μεγαλύτερη τάξη σε κάποια πεδία και όχι σε άλλα;

1. Κανονιστικά πλαίσια = «σύνολα κρυφών ή φανερών αρχών, προτύπων, κανόνων και διαδικασιών λήψης αποφάσεων γύρω από τα οποία συγκλίνουν οι προσδοκίες των δρώντων, σε μία συγκεκριμένη περιοχή των διεθνών σχέσεων».
2. Τα διεθνή κανονιστικά πλαίσια συνδέονται με διεθνείς οργανισμούς.
3. Σημαντικές ερευνητικές θεματικές για κανονιστικά πλαίσια: α) σχηματισμός, β) διατήρηση, γ) αποτελέσματα.
4. Οι Φιλελεύθεροι βλέπουν τα κανονιστικά πλαίσια ως διάχυτο και σημαντικό φαινόμενο στις διεθνείς σχέσεις ενώ οι Ρεαλιστές θεωρούν ότι τα κανονιστικά πλαίσια τα φτιάχνουν οι πιο ισχυροί προς όφελος τους και αυτά αλλάζουν όταν αλλάζει η ισορροπία διαπραγματευτικής δύναμης.
5. Κάποιοι Φιλελεύθεροι αναγνωρίζουν ανεπάρκειες στην ανάλυση περί Κανονιστικών Πλαισίων και έχουν εστιάσει εναλλακτικά στην Παγκόσμια Διακυβέρνηση.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (Π.Δ.)

1. Η Π.Δ. περιγράφει επίσημους και ανεπίσημους διακανονισμούς που παράγουν ένα επίπεδο τάξης και συλλογικής δράσης πάνω από το κράτος, με την απουσία παγκόσμιας κυβέρνησης.
2. Η σημασία της Π.Δ. έχει αυξηθεί πολύ καθώς η «παγκοσμιοποίηση» έχει αυξήσει τη δυνατότητα των κρατών να διαχειρίζονται το καθένα ξεχωριστά τις υποθέσεις του.
3. Η έννοια της ΠΔ αποφεύγει κάποιες αδυναμίες της ανάλυσης του κανονιστικού πλαισίου (Κ.Π.), π.χ.:
 - α) Σε αντίθεση με τις πιο κρατοκεντρικές μελέτες του Κ.Π., η Π.Δ. διερευνά το βαθμό στον οποίο η εξουσία μετατοπίζεται από τα κράτη σε ενδοεθνικούς, διεθνικούς και υπερεθνικούς θεσμούς.
 - β) Σε αντίθεση με την εστίαση της ανάλυσης των Κ.Π. σε συγκεκριμένα πεδία, η Π.Δ. μελετά τις συνεχείς αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα διάφορα πεδία (π.χ. εμπόριο και περιβάλλον).
 - γ) Σε αντίθεση με την ανάλυση των Κ.Π. που εστιάζει στη διεθνή τάξη και την ελεγχόμενη αλληλεξάρτηση, η Π.Δ. μελετά τις εστιάζει Μ.Κ.Ο. και «κοινωνίας των πολιτών» για περισσότερη ακριβοδικία και δικαιοσύνη.

-
4. Ποια είναι η αντίληψη του Φιλελευθερισμού για την αλληλεπίδραση εγχώριου-διεθνούς και τη σχέση Βορρά-Νότου;

Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΕΓΧΩΡΙΟΥ-ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΤΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

1. Μεγαλύτερη έμφαση από τους Ρεαλιστές στην αλληλεπίδραση εγχώριου-διεθνούς.
2. Επικεντρώνονται συνήθως στις επιπτώσεις εγχώριων κοινωνικών πιέσεων στην κρατική πολιτική και τις διεθνείς σχέσεις.
3. Πεδία αυτής της αλληλεπίδρασης:
 - α) Η διαμόρφωση της εξωτερικής οικονομικής πολιτικής.
 - β) Οι διεθνείς οικονομικές διαπραγματεύσεις (θεωρία παίγνιου δύο επιπέδων).
 - γ) Ο ρόλος των εγχώριων μεταβλητών στην ερμηνεία των διεθνών συνεργασιών και διενέξεων σε πεδία όπως οι εμπορικές και οι νομισματικές σχέσεις.

Ο ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΡΡΑ-ΝΟΤΟΥ

1. Δεν απαιτείται ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα κατανομής Βορρά-Νότου γιατί οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις είναι παίγνιο θετικού αθροίσματος με οφέλη για όλους.
2. Τα προβλήματα ανάπτυξης του Νότου απορρέουν από εγχώριες αιτίες: ανορθολογικές και αντιπαραγωγικές πολιτικές αυτών των χωρών (θεωρία του εκσυγχρονισμού) που δεν ιεραρχούν π.χ. την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή βασίζονται σε εκτεταμένη κρατική παρέμβαση.
3. Για να αναπτυχθεί ο Βορράς πρέπει να ακολουθήσει το ίδιο μονοπάτι ανάπτυξης με το Βορρά παρόλο που οι σημερινές συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές από αυτές που αντιμετώπισαν οι πρώτες χώρες που αναπτύσσονταν («παγκοσμιοποίηση», πολυεθνικές εταιρείες, ισχυρός ανταγωνισμός από Βορρά).
4. Για να αναπτυχθεί μία χώρα του Νότου πρέπει να ενταχθεί στο διεθνές δίκτυο εμπορίου και επενδύσεων (όπως π.χ. η νέο-βιομηχανοποιημένες οικονομίες της Ανατολικής Ασίας).

Ο ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΡΡΑ-ΝΟΤΟΥ

1. Η ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών ΠΡΑΓΜΑΤΙ προϋποθέτει αποδοτικές και προσανατολισμένες στην αγορά πολιτικές, ΩΣΤΟΣΟ όταν οι οικονομικές δυνάμεις αφήνονται τελείως μόνες τους τείνουν να παράγουν αυξανόμενη ανισότητα.
2. Ο Βορράς πρέπει να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του Νότου και πρέπει να υιοθετηθεί ένας βαθμός παρέμβασης στην αγορά, π.χ. κάποιος προστατευτισμός στη βιομηχανία, άρση κάποιων εμπορικών φραγμών προς τις αναπτυσσόμενες, αυξημένη χρηματοδότηση από ΔΝΤ και ΠΤ.
3. Η βοήθεια του Βορρά προς το Νότο λειτουργεί –λόγω της αυξημένης αλληλεξάρτησης προς όφελος του Βορρά.
4. Ωστόσο, δεν είναι απαραίτητη μία ριζοσπαστική αναδιανομή του πλούτου ανάμεσα στο Βορρά και το Νότο.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

1. Ελλιπής προσοχή σε ζητήματα ισχύος και κατανομής.
2. Η παγκόσμια αναδιανομή είναι πιο σημαντική από την πρόοδο στην τεχνολογία, τις μεταφορές και τις επικοινωνίες, η οποία μπορεί και να επιτείνει τις ανισότητες και το χάσμα Βορρά-Νότου.
3. Αποκρύβουν την ασυμμετρία στις σχέσεις Βορρά-Νότου και τη μεγαλύτερη ισχύ του Βορρά.
4. Περιφρονούν το ρόλο του κράτους και το ρόλο του στην άσκηση πολιτικής.
5. Τόσο οι Φιλελεύθεροι όσο και οι Ρεαλιστές αποδέχονται και υποστηρίζουν το καπιταλιστικό σύστημα. Ειδικά οι Φ. παρουσιάζουν μία εξιδανικευμένη εικόνα της «αγοράς» του σύγχρονου καπιταλισμού.
6. Υιοθετούν μια εξαιρετικά στενή προσέγγιση για το τι συνιστά «ανάπτυξη».

ΟΙ ΑΡΡΗΤΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ-ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

1. Εξιδανίκευση της καπιταλιστικής «αγοράς» και της δράσης του κεφαλαίου σε όλους τους τομείς. «Θεωρητικοποίηση» των συμφερόντων της αστικής τάξης και παρουσίαση τους ως «πανεθνικά» ή οικουμενικά.
2. Απόκρυψη των διαφορών ανάμεσα στην «ελεύθερη» αγορά της εποχής του Smith (όπου κυριαρχούσαν «ο χασάπης, ο ζυθοποιός και ο φούρναρης») και στη σημερινή «αγορά» της κυριαρχίας των μεγάλων μετοχικών ομίλων, της στήριξης του κράτους σε αυτούς, του μεγάλου όγκου των μη αγοραίων ενδοεταιρικών ανταλλαγών, των μακροχρόνιων συμβολαίων ανάμεσα σε επιχειρήσεις κλπ.
3. Αξιοποίηση μαθηματικών για απόκρυψη κοινωνικών-ταξικών σχέσεων στην οικονομία:

“setting the whole thing out in algebra is a great help. The symmetrical relations between x and y seem smooth and amiable, entirely free from the associations of acrimony which are apt to be suggested by the relations between ‘capital and labour’.”

Joan Robinson, 1964, *Economic Philosophy*, Harmondsworth: Pelican, σελ. 59

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Ποιες είναι οι ρίζες του φιλελευθερισμού;
2. Ποιες είναι οι αποδοχές και τα είδη του σύγχρονου φιλελευθερισμού στη ΔΠΟ;
3. Ποια είναι η αντίληψη των Φιλελεύθερων για την «αλληλεξάρτηση», τα Κανονιστικά Πλαίσια και την Παγκόσμια Διακυβέρνηση;